

Årsberetning 2015

SKIEN KOMMUNALE
PENSJONSKASSE

Innhold

STYRETS BERETNING

Hovedtall.....	side	3
Formål.....	side	4
Virksomheten.....	side	4

ORGANISASJON OG LEDELSE

Styret	side	5
Administrasjon	side	6
Finansvirksomheten	side	6
Forsikringsvirksomheten	side	9
Framtidsutsikter	side	11
Fortsatt drift	side	11

RESULTATREGNSKAP OG BALANSE M/NOTER

Ord og Uttrykk	side	14
Årsresultat	side	15

VEDLEGG

1: Aktuarerklæring for 2015	side	37
2: Revisors beretning for 2015.....	side	38

Alle bildene er tatt av Kristine Mellefoss

Hovedtall

Nøkkeltall (i 1.000 kr.)

	2015	2014	2013	2012
Arb.giverpremie	172 109	219 774	162 490	197 878
Medlemspremie	24 322	23 556	22 804	22 081
Finansresultat	97 690	182 459	218 304	180 840
Pensjonsytelser (netto)	85 492	82 544	75 156	66 125
Drifts/forvaltningskostnader	10 121	10 676	10 146	8 816
Egenkapital	231 006	189 414	177 600	162 172
Kursreguleringsfond	233 029	252 909	188 170	81 680
Premiereserve	2 669 821	2 507 794	2 313 829	2 127 885
Premiefond	37 782	68 218	54 947	68 191
Tilleggsavsetninger	120 404	96 132	86 132	79 180
Risikoutjevningfond	8 330	7 330	7 573	7 573
Administrasjonsreserve	57 332	54 203	50 503	50 503

Forholdstall

Driftskostnader i % av premieinntekter	5,2	5,8	5,5	4,0
premiereserve	0,38	0,46	0,44	0,41
Gjennomsnittlig totalavkastning i % p.a. beregnet etter Dietz formel:				
Bokført avkastning	4,13	4,2	4,1	4,4
Verdijustert avkastning	3,14	6,3	8,4	8,1
Egenkapitaldekning i %	11,4	12,8	13,6	14,7

Medlemsbestand

Alderspensjonister	1170	1045	974	892
AFP	140	123	121	122
Uførepensjonister	679	738	702	710
Ektefellepensjon (etterlatt)	203	190	187	188
Barnpensjon	19	18	19	20
Sum pensjonister	2211	2114	2003	1932
Aktive medlemmer	3918	3893	3911	3347
Oppsatte rettigheter *	1349	1288	1241	1260
Oppsatte uten rett	5290	5025	4606	4627
Sum aktive og oppsatte	10557	10206	9758	9234
Totalt	12768	12320	11761	

* oppsatte uten rett inneholder personer med tjenestetid mindre enn 3 år.

Pensjonskassens formål

Pensjonskassens formål er å yte pensjoner til medlemmer og deres etterlatte i henhold til pensjonskassens vedtekter og gjeldende Hovedtariffavtale.

Pensjonskassen driver sin virksomhet i nært og godt samarbeid med Skien kommune og dens etater.

Målsetting

SKP's målsetting er å være den foretrukne pensjonsleverandør for ansatte i Skien kommune samt foretak tilknyttet kommunen. Det vil i praksis si å være tilgjengelig og servicert for å tilby profesjonell rådgivning og god informasjon til medlemmene og samtidig sikre at medlemmenes rettigheter blir ivaretatt i forhold til gjeldende regelverk.

Pensjonskassens videre hovedfokus er å levere konkurransedyktig forvaltning av pensjonskapitalen ved å oppnå tilfredsstillende, risikoustert avkastning, og ved å opprettholde en dyktig og kostnadseffektiv administrasjon.

Nærhet og tilgjengelighet

Direkte rådgivning og samtaler med pensjonskassens rådgivere er pensjonskassens viktigste fortrinn når det gjelder å ivareta medlemmenes interesser. I tillegg til dette blir informasjon gitt ved diverse foredragsvirksomhet i kommunen og etater/organisasjoner.

SKP samarbeider hvert år med Skien kommune om å arrangere et orienteringskurs om pensjon for de av kommunens ansatte som fyller 61 år og som kan starte uttak av pensjon året etter. I 2015 var det 1954 kullet. «Seniordagen» er et samarbeid mellom kommunen, NAV, Statens pensjonskasse, Skien kommunale pensjonskasse og KLP. Skien kommunale pensjonskasse er desidert den største i denne sammenhengen og informasjon på disse informasjonsmøtene er godt etterspurt. Seniordagen genererer også en stor mengde forespørsler til pensjonskassen i etterkant.

Det er fremdeles økende fokus på pensjon og behovet for informasjon er betydelig. Dette har vært merkbart i 2015 hvor ny uførepensjon ble innført fra 1.1. Ytterligere endringer på pensjonsområdet er forespeilet innen kort tid, for eksempel ny alderspensjon og AFP i kommunal sektor.

Styret og administrasjonen vil gjøre sitt beste med å videreutvikle pensjonskassen slik at SKP også i fremtiden kan bidra med den beste kompetansen på pensjonsområdet og fortsatt være foretrukket pensjonsleverandør for ansatte i Skien kommune og tilhørende foretak.

Virksomheten

Skien kommunale pensjonskasse (SKP) ble opprettet 30. mai 1938 av Skien kommune.

SKP er en selvstendig juridisk enhet med eget styre og egen regnskapsføring. Pensjonskassens styre er øverste besluttsende organ. Alle funksjoner i pensjonskassen er skilt fra kommunens øvrige virksomhet. Pensjonskassens midler holdes atskilt fra kommunens, og pensjonskassen hefter ikke for kommunens forpliktelser.

Pensjonskassen er underlagt de samme lover og forskrifter som finans- og forsikringsbransjen og er under tilsyn av Finanstilsynet.

Regnskapet føres i henhold til gjeldende regler og forskrifter for pensjonskasser.

SKP er medlem av arbeidsgiverorganisasjonen KS Bedrift.

SKP er medlem av Pensjonskasseforeningen. Pensjonskasseforeningen arrangerer kurs og seminarer, avgir høringsuttalelser og har utstrakt samarbeid med ulike departement, Finanstilsynet, NHO, LO, FNH og forsikringsbransjen. Pensjonskasseforeningen er medlem av Pensjonsforum og European Federation for Retirement Provisions (EFRP).

Virksomheten forurenser ikke det ytre miljø.

Styret

Styret består av 1 kvinne og 4 menn. Styremedlemmene har personlige varamedlemmer.

Det har vært avholdt 10 styremøter. Revisor og aktuar har deltatt på 2 møter i 2015.

Styret har arbeidsgiveransvaret for de ansatte i pensjonskassens administrasjon og har i 2015 bestått av følgende personer:

Valgt av bystyret:	Styrefunksjon	Varamedlem:
Tor Ragnar Sollid ,AP.	Styreleder	Trond Ballestad
Jan Terje Olsen, H.	Styremedlem	Barbro Malmgren
Rannveig Sandøy, uavhengig	Styremedlem	Karl Johnsen
Oppnevnt av arbeidstakerorganisasjonene:		
Kai Tore Kvålo	Nestleder	Hilde Ekeberg Fliid
Per Eidet	Styremedlem	Erik Kvam
Observatører:		
Einfrid Halvorsen	For pensjonistene	
Dag Sagafos	Rådmannens (Skien kommune) representant	

Styret er valgt for samme periode som bystyret 2011-2015.

Sittende styre skal ifølge pensjonskassens vedtekter § 3-1 være i funksjon til pensjonskassens årsregnskap er avlagt.

Pensjonskassens vedtekter og vilkår er oppdatert i 2015. Vesentlig endring i vedtektene gjelder utvidelse av styret fra fem til seks medlemmer og bestemmelse om at varamedlemmer innkalles til minst ett styremøte i året.

Bakerste rekke fra venstre: Per Eidet, Kai Tore Kvålo, Jan Terje Olsen og Dag Sagafos

Foran fra venstre: Rannveig Sandøy, Tor Ragnar Sollid og Einfrid Halvorsen.

Administrasjon

Pensjonskassen har kontorer i Kverndalscenteret, Kongensgate 31, i 3. etasje. Lokalene leies av Kontorbygg. Administrasjonen har pr. 2015 fem ansatte i faste og hele stillinger:

Elisabeth Glenna, rådgiver

Torunn Martinsen, rådgiver

Steinar Hauen, rådgiver

Berit Myhra, økonomiansvarlig og nestleder

Trine Colseth Aaby, adm. dir.

Sykefraværet i pensjonskassen har i 2015 vært ubetydelig. Styret oppfatter arbeidsmiljøet i pensjonskassen som godt.

Eksterne leverandører

Revisjonsselskapet BDO AS er pensjonskassens revisor. Statsautorisert revisor Tore Samuelsen var pensjonskassens ansvarlige revisor frem til sommeren 2015, men fratradte da med pensjon. Fra samme tidspunkt overtok statsautorisert revisor Espen Åsulfen ansvaret for pensjonskassen og utfører funksjonen sammen med revisor Thomas Svenkesen.

Aktuarielle tjenester leveres av KLP Forsikringservice AS, v/ Linda Elisabeth Johansen.

Caspar Holter, Mercer (Norge) AS, er pensjonskassens finansrådgiver.

Pensjonskassen har avtale med Gabler AS om programutvikling og brukerstøtte for ajourhold av medlemsbestand og pensjonsberegning. Programmet som benyttes heter Gabler Kompas.

Trygderetten er ankeinstans for vedtak som gjelder pensjon og samordning.

Rådgivende lege er Margrete Anchersen.

Finansvirksomheten

SKP's portefølje ved slutten av året har totalt sett oppnådd en avkastning på 2,8 % og i forhold til den referanseindeks vi måler mot er det en meravkastning på 1 %.

SKP hadde en kapitaldekning pr. 31.12.15 på 11,4 %.

Porteføljens størrelse ved utgang 2015 er på 3 324,4 Mill.kr.

Kapitalforvaltningsforskriften pålegger pensjonskassen å ha oversikt over, helhetlig styring av, og god kontroll med de risikoer som oppstår ved selskapets kapitalforvaltning.

Styret i SKP har vedtatt kapitalforvaltningsstrategi som gjennomgås hvert år. Oversikt over plasseringer og avkastninger i de forskjellige aktivaklasser fremlegges styret i hvert styremøte.

SKP benytter Investor som rapporteringsverktøy, og kontroll av porteføljestørrelser som legges inn i rapporten blir fulgt opp av Mercer ved hvert rapporteringstidspunkt.

Pr. 31.12.15 er porteføljens aktiva-allokering som det fremgår av tabellen under:

	Strategi	Min	Max	Nedre	Øvre	Markedsverdi %	
						30.09.2015	31.12.2015
GLOBALE AKSJER	25	16,5	25,7			16,5	25,7
NORSKE AKSJER	10	9,3	9,7			9,3	9,7
AKSJER	35	25,7	35,3	32	38	25,7	35,3
ANNET	7	7,4	7,4			7,4	7,4
DnBNOR anleggsobligasjoner	8	6,5	6,8			6,8	6,5
Norske omløpsobligasjoner	26	29	37,1	23	29	37,1	29,0
NORSKE OBLIGASJONER	34	35,5	43,8			43,8	35,5
SUM PENGEMARKED	4	3,2	4,2	1	7	4,2	3,2
UTENLANDSKE OBLIGASJONER	20	18,6	18,9	17	23	18,9	18,6
		0	0				
Total	100	100	100			100	100

Tabellen viser pensjonskassens strategi med øvre/nedre grense pr. aktivaklasse. Kolonnene med maksimum og minimum viser de månedlige ytterpunktene porteføljen har hatt i løpet av fjerde kvartal. Investeringsstrategien ble endret i slutten av året med større strategisk allokering til aksjer.

Avkastning pr. 31.12.2015

Dietz:	1 %
Verdijustert	3,14
Bokført	4,13
Investor:	
Verdijustert:	2,80
Verdijustert avkastning for porteføljens forskjellige aktivaklasser	
Norske aksjer	8,70
Utenlandske aksjer	4,70
Norske obligasjoner	0,30
Utenlandske obligasjoner	0,80
Eiendom	11,30
Pengemarked	2,00

Forvaltningen av norske aksjer er ivaretatt av Danske Capital AS.

Utenlandske aksjer er plassert i fond i KLP Fondsforvaltning AS og i aksjefond som forvaltes av Baillie Gifford Overseas Ltd, med hovedkontor i Edinburgh. I henhold til vedtatt strategi og med utgangspunkt i fast avtale om EK-tilskudd fra Skien kommune valgte styret å øke eksponeringen i utenlandske aksjer i slutten av året.

Økningen ble gjort i Nordea stabile aksjer global og Quoniam Global Equities MinRisk. Obligasjonsporteføljene og bankbeholdning ble redusert tilsvarende. Videre ble det realisert verdier i KLP globale aksjer for 135MNOK.

Obligasjonsporteføljene er fordelt på 2 forvaltere – DnB Asset Management AS og Storebrand Asset Management AS.

Utenlandske obligasjoner er fordelt på to obligasjonsfond:

- Mercer short Duration Global bond fund 1-QUONIAM
- Mercer short Duration Global bond fund 2 - PIMCO

Investeringer på eiendomssiden består av andeler tegnet i Storebrand Eiendomsfond Norge KS og lokal eiendom, Schweigaardsgate i Skien.

Utlån

Pensjonskassen gir lån til medlemmer til kjøp av bolig eller leilighet i borettslag. Pensjonskassen tilbyr første prioritets pantelån til kjøp av hus - innenfor 80 % av godkjent lånetakst.

SKP gir også lån innenfor 70 % av kjøpesum i borettslagsleiligheter mot pant i leiligheten.

Rente på lån fastsettes av styret. Styret valgte i desember å sette ned renten til 2,6 %.

Det er fremdeles liten etterspørsel etter lån.

Risiko

Pensjonskassens investeringer er i ulik grad eksponert for forskjellige typer risiko.

Rente- og kursrisiko er sannsynligheten for at endringer i rentenivået vil føre til redusert inntjening på grunn av redusert kurs på rentepapirer.

Kredittrisiko er risiko for endring av finansielle eiendelers verdi som følge av markedets syn på utsteders kredittverdighet. SKP følger forskrift om kapitalforvaltning og har i sine avtaler med forvaltere satt rammer for maksimal eksponering mot enkeltutstedere.

Investeringer i utenlandsk valuta kan medføre reduserte inntekter ved at den norske kronen styrker seg mot utenlandske valutaer. Aksjeinvesteringer i utenlandsk valuta er i hovedsak valutasikret.

De ulike former for risiko som pensjonskassen er eksponert for er også beskrevet i note 12.

Her fremvises også oversikt over pensjonskassens soliditet i form av bufferkapital målt opp mot pensjonskassens potensielle tap gitt visse markedsendringer.

Pensjonskasser og livselskap har i tillegg til sitt langsiktige perspektiv også krav til årlig avkastning og må ha buffere som er tilstrekkelige til å møte kortsiktige svingninger i finansmarkedet. Bufferkapital mot markedssvingninger er egenkapital utover minimum på 8 % samt tilleggsavsetninger, risikoutjevningfond og kursreserver.

Pensjonskassens midler forvaltes som en fellesportefølje.

Pensjonskassen har avtale med Mercer (Norge)AS om utarbeidelse av risikoanalyse hvert kvartal. Analysen viser hvordan uvanlige markedsforhold, herunder rente- og valutakursendringer, samt utslag av forsikrings- og kredittrisiko vil påvirke kassens bufferkapital. Risikoanalysen blir styrebehandlet og vedtakene protokollført.

Risikoanalysen for 4. kvartal basert på Finanstilsynets Stresstest II viser at SKP har tilfredsstillende soliditet med bufferkapitalutnyttelse på 80,1 % og egenkapitaldekning på 11,4 %.

SKP dekker myndighetenes krav både når det gjelder egenkapital og bufferkapital.

Fra og med 2016 vil reglene for beregning av og krav til egenkapital endres i forbindelse med innføring av EU-direktivet Solvens II for livselskaper og loven om Finansforetak av 2015. De nye reglene påvirker også pensjonskasser i og med økt fokus på soliditetskrav. I praksis vil det si at beregning av pensjonskassens bufferkapital gjøres på en annen måte. Det vil være Finanstilsynets stresstester som anskueliggjør pensjonskassens utnyttelse av bufferkapitalen og som setter grenser for samme utnyttelsesgrad.

De nye reglene vil stort sett opprettholde kravene til minimum egenkapital (avhengig av pensjonskassens forsikringsforpliktelse), men kravene til økonomisk soliditet vil styrkes.

Pensjonskassen har allerede fra 2015 forholdt seg til nye soliditetskrav og innrettet sin forvaltning i henhold til endrede regler.

Risikoanalysen inneholder derfor også Stresstest I vurdering og tar utgangspunkt i markedsverdier og gjenspeiler en «opphørssituasjon». I Stresstest I har Finanstilsynet satt en øvre grense på 200 % for bufferkapitalutnyttelse.

For SKP viser Stresstest I en bufferkapitalutnyttelse på 98 % og ligger følgelig godt under øvre grense.

Pensjonskassen utarbeider, i samarbeid med Mercer og aktuar, stresstest hvert kvartal som del av Risikorapportering og sender inn stresstest til Finanstilsynet, i henhold til gjeldende regler, hvert halvår.

Totalrisikodokument er utarbeidet og inneholder egenkapitalbudsjett, bufferfondstrategi, forsikringsstrategi og investeringsstrategi. Her fastsettes pensjonskassens overordnede målsetninger og styrets samlede risikotoleranse, hvor risikoen knyttet til kapitalforvaltning og forsikringsområdet ses i sammenheng. Dokumentet utarbeides av Mercer AS v/finansrådgiver Caspar Holter. Dette dokumentet gjennomgås og behandles i styret årlig.

Forsikringsvirksomheten

Pensjonsforpliktelser

De fleste kommunale pensjonsordningene er tariffestet og vedtektene finnes i vedlegg 5 i Hovedtariffavtalen. Pensjonsordningene garanterer en pensjon tilsvarende 66 % av sluttlønn ved full opptjening som oppnås etter 30 års medlems tid. Garantien dekker samlet utbetaling fra NAV og pensjonsordningen.

Alderspensjoner under utbetaling reguleres ved at pensjonsgrunnlaget økes fra 1. mai i samsvar med lønnsvekst og fratrekkes deretter 0,75 %. Regulering av uføre- og ektefellepensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres i samsvar med lønnsvekst frem til fylte 67 år.

Bruttopen sjonen fra pensjonsordningen samordnes med ytelsene fra NAV og andre pensjonsordninger i henhold til Samordningsloven.

I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonskassens ytelser følgende: uførepensjon, ektefellepensjon og barnpensjon. Ref. note 2 og 4.

AFP-ordningen administreres kun av pensjonskassen for arbeidsgiver.

SKP omfattes av Overføringsavtalen som sikrer at medlemmer ikke taper på opptjening av pensjonsrettigheter i flere offentlige ordninger. Overføringsavtalen tilsier at siste pensjonsordning utbetaler pensjon på vegne av tidligere offentlige ordninger som pensjonisten har vært medlem av.

Ny uføremodell er innført fra 1.1.2015. Uføreytelsene er endret fra bruttoytelser til nettoytelser fra pensjonskassen. Det vil si at ytelsen ikke lenger samordnes med utbetalinger fra Folketrygden.

Premieinntekter:

Premiesatser: medlemmene betaler 2 % av pensjonsgrunnlaget og arbeidsgiver har i 2015 betalt en premie på 8,27 % inkl. rentegarantipremie 0,22 % tilsvarende 2,5 Mill.kr. I tillegg kommer premie for «ikke forsikringsbare ytelser» tilsvarende 13,3 Mill.kr. og reguleringspremie innbetalt med 58,7 Mill.kr.

Reguleringspremien var budsjettetert med 85 Mill.kr. for 2015 tilsvarende ca. 7,6 %, men senere regulert til 56 Mill.kr.

Etter forsikringsteknisk oppgjør (FTO) ved slutten av året, er faktisk lønnsvekst observert og endelig reguleringspremie fastsatt til 58,7 Mill.kr.

Pensjonsutbetalinger:

Netto utbetalte pensjoner utgjorde i 2015, 85,5 Mill.kr. mot 82,5 Mill.kr. i 2014.

Tallene inkluderer mottatte refusjoner i størrelsesorden 31,5 Mill.kr. (26,9 mill.).

Det henvises forøvrig til note 4. i årsregnskapet.

Antall pensjonister ved utgangen av 2015 er 2211 mot 2114 i 2014. Antall uføre er redusert fra 738 i 2014 til 679 i 2015. Nedgangen forklares med at 73 uførepensjoner ble regnet om til alderspensjon pr. 1.1.15 pga. uførereformen.

Forsikringsteknisk oppgjør

KLP Forsikringsservice AS ved aktuar Linda Elisabeth Johansen har foretatt forsikringsteknisk oppgjør pr. 31.12.2015.

Forsikringsteknisk statusoppgjør foretas hvert år. Ved statusoppgjøret beregnes pensjonskassens dekningsgrad som forholdet, beregnet i prosent, mellom pensjonskassens forsikringsfond og premiereserven. Premiereserven blir definert som kontantverdien av pensjonskassens pensjonsforpliktelser.

Pensjonskassen er i forsikringsteknisk balanse når dekningsgraden er 100 %.

Det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget følger dødelighetsforutsetningene i K2013.

1.januar 2015 kom ny uføremodell i offentlig tjenestepensjon og ny uføretariff (KFSU 2015) ble tatt i bruk fra samme tidspunkt. Dette medførte frigjorte uførereserver i pensjonskassen i størrelsesorden 122 Mill.kr. Styret i pensjonskassen vedtok å beholde dette i premiereserven ved at grunnlagsrenten ble redusert med 0,3 % prosentpoeng. Gjennomsnittlig garantert rente for SKP er nå 2,51 %.

I tillegg av å beregne selve avsetningen til premiereserve er det inkludert enkelte andre oppgaver i leveransen fra aktuar:

- Sensitivitetsanalyse – ref. note 19 som omhandler effekt av økt uførhet og effekten av lengre liv.
- Etterberegning av reguleringspremie og faktiske kostnader til «ikke-forsikringsbare ytelser»
- Utvidede spesifikasjoner av bestand og bestandsutvikling (fordeling på kjønn og alder)
- Diverse statistiske opplysninger for rapportering.

Avsetning til premiereserve i 2015 er beregnet til kr.161 mill. kr.

Total premiereserve pr. 31.12.2015 er på 2,7 milliarder kroner og årets avsetning opprettholder 100 % dekningsgrad.

SKP har dekket katastrofereassuransse i Chaucer Underwriting AS.

Årets resultat og resultatdisponering

Resultatanalysen 2015 basert på regnskapet 31.12.15 er utført av KLP Forsikringservice v/Linda Elisabeth Johansen og viser følgende tall:

Resultatanalyse 31.12.2015

i NOK

Finansinntekter iht regnskap	90 955 703
- Pliktig rente premiereserve	69 733 536
- Pliktig rente premiefond	1 364 368
- Pliktig rente erstatningsreserve	465 187
= Renteresultat	19 392 612
+ Fra kursreguleringsfond	19 879 847
= Realisert renteresultat	39 272 459

Samlet premie til administrasjon	15 627 182
- Herav til administrasjonsreserve	1 653 950
- Faktiske omkostninger	9 401 562
= Administrasjonsresultat	4 571 670

Risikoresultat	2 565 077
-----------------------	------------------

Sum resultatelementer	26 529 359
------------------------------	-------------------

17.02.2016 Linda E. Johansen

Styret har vedtatt følgende disponering av årets resultat: (Mill.kr.)

Resultatelementer	Beløp	Disponeres til:			
		Annen EK	Tilleggsavsetning	Premiefond	RUF
Renteresultat(kollektiv)	39 272		24 272	15 000	
Administrasjonsresultat	4 572	4 572			
Risikoresultat	2 565			1 565	1 000
Rentegarantipremie	2 492	2 492			
Resultat (selskap)	6 015	6 015			

Framtidsutsikter

Ny modell for uføreytelse trådte i kraft fra 1.1.2015. Dette har medført reduserte utbetalinger og lavere avsetningskrav. SKP har beholdt avsetningen i premiereserven ved å sette ned grunnlagsrenten med 0,3 prosentpoeng. Gjennomsnittlig grunnlagsrente er følgelig redusert fra 2,86 % til 2,51 %.

Dette gir pensjonskassen noe større handlingsrom når det gjelder investeringer og forventet avkastning.

Det lave rentenivået skaper store utfordringer med tanke på fremtidig avkastning i forhold til den garanterte renten på forpliktelsen. SKP har økt sin aksjeeksponering og tar noe høyere risiko. Dette er mulig pga. solid bufferkapital og tilfredsstillende egenkapitalsituasjon og ses i sammenheng med tilskudd av egenkapital fra sponsor.

Pensjonskassen har tilsvarende dekket tilskuddet fra sponsor ved å disponere deler av årets resultat til premiefondet (kommunens fond).

Rammebetingelsene for pensjonskasser er i stadig forandring ikke minst på det regulatoriske plan. Det forventes ytterligere avklaring for pensjonskassenes stilling i forhold til Solvens II, nye kapitalkrav og risikovurderinger og økt fokus på soliditet. Ny alderspensjon og ny AFP for offentlig sektor er områder som er under utredning og kan forventes innen nær framtid.

Det er regelmessig overvåkning av pensjonskassens risiko, strategi, soliditet og bufferkapital. Finanstilsynet har økt fokus på rapportering i form av stresstester, nivå på kapitaldekning og solvensberegninger i forhold til pensjonskassens portefølje og reserveavsetninger.

Fortsatt gjelder fremtidsscenarioet om lave markedsrenter og uro knyttet til oljeprisen med store svingninger i aksjemarkedet. Det vil derfor stadig være viktig med innsikt i markedet og god kommunikasjon med våre forvaltere og rådgivere når det gjelder investeringsvalg.

Pensjonskassens målsetting når det gjelder kapitalforvaltning er først og fremst å sikre pensjonsforpliktelsene overfor kassens medlemmer.

Kommunen og styret holdes løpende orientert om utviklingen i SKP når det gjelder fondets økning og oppnådd avkastning. Samarbeidsmøter og Seniordagen er gode eksempler på arenaer for utveksling av god informasjon samtidig som tjenesteyting til medlemmer av pensjonskassen og ansatte i Skien kommune ivaretas på best mulig måte.

Fortsatt drift

Pensjonskassen har ansvaret for at årsregnskapet og årsberetningen er avgitt i samsvar med lover og forskrifter. Pensjonskassens styre og administrasjon kjenner ikke til avvik fra de krav til informasjon som lovgivningen stiller. Styret og administrasjonen kjenner ikke til at pensjonskassen skal ha brutt lover eller offentlige påbud av betydning for virksomheten.

Man kjenner heller ikke til tvister eller søksmål som kan føre til vesentlige forpliktelser for pensjonskassen. Skien kommunale pensjonskasse har ikke registrert misligheter eller mistanke om slike i året som har gått.

Man kjenner ikke til at det er inntruffet begivenheter etter utløpet av regnskapsåret som i vesentlig grad innvirker på årsregnskapet, forståelsen av pensjonskassens finansielle stilling eller resultatet av driften i regnskapsåret 2015.

Årsregnskapet gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen pr. 31.12.2015 og av resultatet for 2015.

Årsregnskapet er avlagt under forutsetning av fortsatt drift.

Årsberetning og regnskap legges frem for Skien bystyre til orientering.

Styret i Skien kommunale pensjonskasse:

Skien 16. mars 2016

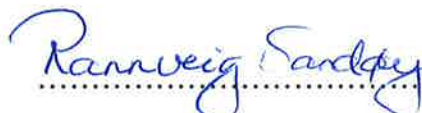
Tor Ragnar Sollid (Styreleder)

Kai Tore Kvålo (nestleder)

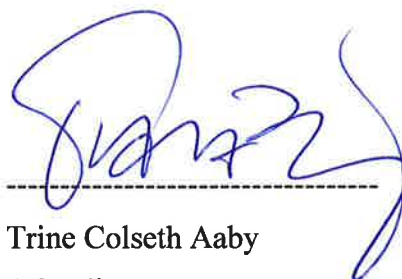
Jan Terje Olsen (styremedlem)

Rannveig Sandøy (styremedlem)

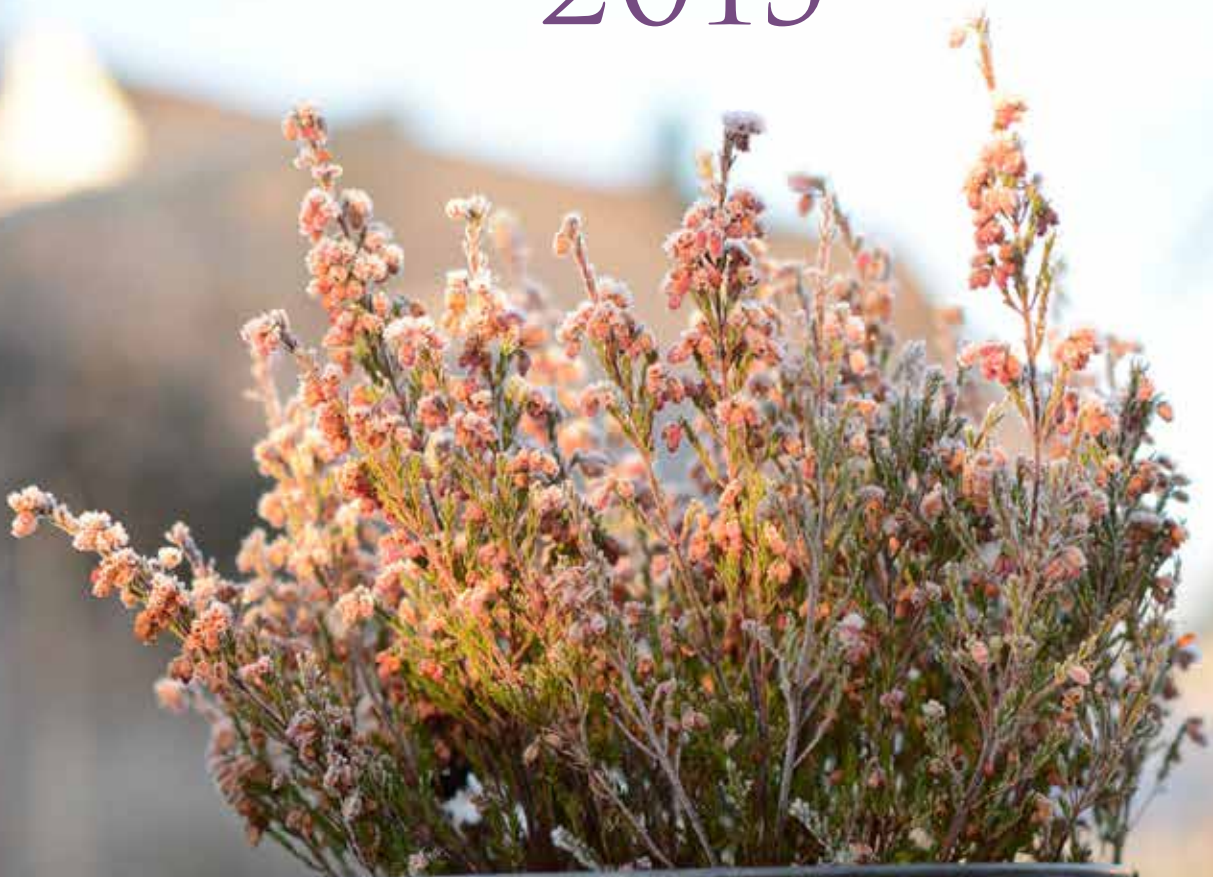

Per Eidet (styremedlem)

Trine Colseth Aaby
Adm.dir.

Årsregnskap 2015

SKIEN KOMMUNALE
PENSJONSKASSE

Ørd og Uttrykk

Bokført avkastning

Dette er løpende avkastning oppnådd gjennom året eksklusiv ikke-realiserede verdiendringer på eksempelvis aksjer. Dvs. verdjustert avkastning korrigert for endringer i kursreguleringsfondet.

Verdjustert avkastning

Dette er avkastning oppnådd gjennom året inkludert ikke-realiserede gevinster/tap på for eksempel aksjer og obligasjoner.

Renteresultat

Dette er bokført avkastning minus den garanterte renten.

Bufferkapital

Kapital som benyttes til å dekke opp rentegarantien i dårlige år i finansmarkedene. Det er kapital som skal gjøre selskapene i stand til å tåle fall i finans- og eiendomsmarkedene uten at soliditeten faller under myndighetenes minstekrav.

Forsikringsfond

Forsikringsfond består av premiereserve, premiefond og tilleggsavsetninger. Premiereserven avspeiler kundenes/kommunens pensjonsforpliktelser. Midler på premiefond er overskuddsmidler som kunden kan benytte til å betale premie med. Tilleggsavsetninger er midler som er tildelt kunden, men som disponeres av selskapet som bufferkapital.

Forsikringsmessig dekning

Regulerer hvilke ytelser som er sikret gjennom årlig/løpende premie. Forsikringsdekningen kan variere fra selskap til selskap og fra produktløsning til produktløsning.

Garantert rente

Beregningsrenten som er lagt til grunn ved premieberegningene. Selskapene er forpliktet til årlig å tilføre kundenes premiereserver en minimumsavkastning som tilsvarer den garanterte renten.

Hold-til forfall (HTF) obligasjoner

Også kalt anleggsobligasjoner. Dette er obligasjoner selskapene har definert at de skal holde til forfall. Regnskapsteknisk betyr dette at selskapene ikke skal ta inn verdiendringer på disse obligasjonene ved renteendringer slik tilfellet er ved obligasjoner definert som omløpsobligasjoner.

Kapitaldekningskrav

Kapitaldekningsreglene regulerer forholdet mellom selskapets ansvarlige kapital og investeringsrisikoen på balansens aktivaside. De enkelte eiendelene gis en risikovekt etter den antatte kredittrisikoen. Myndighetenes krav til minimum kapitaldekning er fastsatt til 8 prosent.

Lønns- og G-regulering av løpende pensjoner

Denne reguleringen er direkte knyttet til kundenes pensjonsforpliktelser. Når forpliktelsene øker etter lønns- og trygdeoppgjør må kundenes pensjonsfond økes slik at alle nye rettigheter er forsikringsmessig dekket.

Fra og med 1.1.2011 reguleres alderspensjon under utbetaling ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1.5. i samsvar med lønnsveksten og fratrekkes deretter 0,75 %.

Regulering av uførepensjon og enke- og enkemannspensjon under utbetaling foretas ved at pensjonsgrunnlaget reguleres årlig fra 1.5. i samsvar med lønnsveksten fram til fylte 67 år. Deretter reguleres pensjonsgrunnlaget som alderspensjon under utbetaling. Levealdersjustering: Alderspensjon skal levealderjusteres, det vil si at den enkeltes pensjon justeres for endringer i befolkningens levealder.

Oppsatt rettighet

Tidligere ansatte i offentlig sektor med minimum tre års tjenestetid har oppsatt rettighet til pensjon. Denne utløses ved innvilgelse av permanent uførepensjon eller en tidsbegrenset uførestønad i folketrygden, eller når man når stillingens aldersgrense eller når man ved 67 år tar ut folketrygdens alderspensjon.

Oppsatt rettigheter reguleres med lønnsveksten fram til tidspunktet for utbetaling av pensjon.

Reguleringspremie

Premie til dekning av reguleringskostnader som påløper som følge av lønns- og trygdeoppgjør.

Resultatregnskap

Teknisk regnskap

	Note	2015	2014
1. Premieinntekter			
1.1 Forfalte premier	2,3	196 431 184	243 329 629
1.2 - Avgitte gjenforsikringspremie		(82 222)	(101 231)
1.3 Overføring av premiereserve fra andre forsikringselskaper/pensjonskasser			
<i>Sum premieinntekter for egen regning</i>		196 348 962	243 228 398
2. Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen			
2.2 Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	16	57 902 893	69 736 052
2.3 Netto driftsinntekt fra eiendom	15,16	1 102 328	606 950
2.4 Verdiendring på investeringer	5,6,7,8,9,15	(17 073 120)	65 580 759
2.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	23	49 023 602	35 710 237
<i>Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen</i>		90 955 703	171 633 999
5. Pensjoner mv.			
5.1 Utbetalte pensjoner mv.	4	85 491 627	82 544 167
5.2 Endring i erstatningsreserven	18	1 423 772	(11 716 503)
5.3 Overføring av premiereserve, tilleggsavsetninger og kursreserve til andre		-	4 605 069
<i>Sum pensjoner mv</i>		86 915 399	75 432 733
6. Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
6.1 Endring i premiereserve	18	160 602 559	205 682 704
6.2 Endring i tilleggsavsetninger	18,28	24 272 459	10 000 000
6.3 Endring i kursreguleringsfond	17	(19 879 847)	64 739 083
6.4 Endring i premiefond	22,28	1 364 368	30 303 148
<i>Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser</i>		166 359 539	310 724 935
8. Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser			
8.1 Overskudd på avkastningsresultatet	22,28	15 000 000	
8.2 Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	22,28	1 565 077	
8.3 Annen tilordning av overskudd	22	-	15 819 841
<i>Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfastsatte forpliktelser</i>		16 565 077	15 819 841
9. Forsikringsrelaterte driftkostnader			
9.1 Forvaltningskostnader	13	2 145 014	1 886 163
9.2 Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader	13,16	7 256 547	7 345 381
<i>Sum forsikringsrelaterte driftkostnader</i>		9 401 562	9 231 544
11. Resultat av teknisk regnskap	28	8 063 088	3 653 344
Ikke teknisk regnskap			
12. Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen			
12.2 Renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler		4 286 992	4 398 156
12.3 Netto driftsinntekt fra eiendom	15,16	81 614	38 280
12.4 Verdiendring på investeringer	5,6,7,8,9,15	(1 264 053)	4 136 087
12.5 Realisert gevinst og tap på investeringer	23	3 629 591	2 252 195
<i>Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen</i>		6 734 144	10 824 718
14. Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen			
14.1 Forvaltningskostnader	13	158 812	118 958
14.2 Andre kostnader	13,14,16	560 089	1 325 045
<i>Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen</i>		718 901	1 444 002
15. Resultat av ikke-teknisk regnskap		6 015 243	9 380 716
16. Resultat før skattekostnad		14 078 331	13 034 060
17. Skattekostnad	29	102 605	(1 221 023)
18. Resultat før andre resultatkomponenter	28	14 180 936	11 813 037
20. TOTALRESULTAT		14 180 936	11 813 037
Overført til/fra annen egenkapital	20	14 180 936	11 813 037
<i>Sum disponert</i>		14 180 936	11 813 037

Eiendeler

EIEDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN		Note	31.12.15	31.12.14
2.	Investeringer			
2.1	Bygninger og andre faste eiendommer			
2.1.1	Investeringseiendommer	15	1 800 644	1 260 282
2.3	Finansielle eiendeler som måles til ammortisert kost			
2.3.1	Investering som holdes til forfall	5	15 911 898	15 544 103
2.3.2	Utlån og fordringer	16,25	1 338 602	2 367 634
2.4	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi			
2.4.1	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	6, 7	105 141 157	58 895 415
2.4.2	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	9	118 065 464	93 110 675
2.4.4	Finansielle derivater	8	588 877	482 938
	<i>Sum investeringer</i>		242 846 642	171 661 047
3.	Fordringer			
3.1	Fordringer knyttet til premieinntekter	27	0	247 608
3.2	Andre fordringer	27	204 663	4 517
	<i>Sum fordringer</i>		204 663	252 125
4.	Andre eiendeler			
4.1	Anlegg og utstyr	14	8 818	31 650
4.2	Kasse, bank		7 358 897	14 263 896
	<i>Sum andre eiendeler</i>		7 367 715	14 295 546
SUM EIEDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			250 419 020	186 208 718
EIEDELER I KUNDEPORTEFØLJEN				
6.	Investeringer i kollektivporteføljen			
6.1	Bygninger og andre faste eiendommer			
6.1.1	Investeringseiendommer	15	22 070 356	19 982 718
6.3	Finansielle eiendeler som måles til ammortisert kost			
6.3.1	Investering som holdes til forfall	5	195 030 862	246 463 368
6.3.2	Utlån og fordringer	16,25	16 407 136	26 023 487
6.4	<i>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi</i>			
6.4.1	Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	6, 7	1 288 706 744	933 830 836
6.4.2	Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	9	1 447 118 943	1 476 339 351
6.4.3	Utlån og fordringer	27	2 508 539	3 997 636
6.4.4	Finansielle derivater	8	7 217 820	7 657 342
6.4.5	Andre finansielle eiendeler		90 305 481	226 164 735
	<i>Sum investeringer i kollektivporteføljen</i>		3 069 365 881	2 940 459 473
SUM EIEDELER I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN			3 069 365 881	2 940 459 473
SUM EIEDELER			3 319 784 901	3 126 668 192

Egenkapital og forpliktelser

	Note	31.12.15	31.12.14
10. Innskutt egenkapital			
10.1 Selskapskapital	20	141 000 000	66 000 000
<i>Sum innskutt egenkapital</i>		141 000 000	66 000 000
11. Opptjent egenkapital			
11.1 Risikoutjevningfond	20	8 329 881	7 329 881
11.2 Annen opptjent egenkapital	20	90 005 491	80 413 750
<i>Sum opptjent egenkapital</i>		98 335 373	87 743 632
12. Ansvarlig lånekapital mv.			
12.1 Evigvarende ansvarlig lånekapital	10	0	43 000 000
<i>Sum ansvarlig lånekapital mv.</i>		0	43 000 000
13. Forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser			
13.1 Premiereserve	18	2 652 020 789	2 491 418 230
13.2 Tilleggsavsetninger	18	120 403 976	96 131 517
13.3 Kursreguleringsfond	17	233 029 307	252 909 154
13.4 Erstatningsavsetninger	18	17 800 000	16 376 228
13.5 Premiefond	22	37 781 928	68 218 381
<i>Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser</i>		3 061 036 000	2 925 053 510
15. Avsetninger for forpliktelser			
15.1 Pensjonsforpliktelser og lignende	18,30	1 486 555	0
15.2 Forpliktelser ved skatt	29	0	1 056 972
<i>Sum avsetninger for forpliktelser</i>		1 486 555	1 056 972
16. Forpliktelser			
16.5 Andre forpliktelser	26	17 926 973	3 814 077
<i>Sum forpliktelser</i>		17 926 973	3 814 077
SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE		3 319 784 901	3 126 668 192

Skien, 16 mars 2016

Tor Ragnar Sollid
Styreleder

Kai Tore Kvålo
Nestleder

Jan Terje Olsen
Styremedlem

Per-Eid
Styremedlem

Rannveig Sandøy
Styremedlem

Kontantstrømanalyse 2015

	Selskapsportefølje	Kundeportefølje	Samlet
Kontantstrøm fra driften			
Premieinntekter		196 348 962	196 348 962
Renteinntekter/gevinster	4 368 606	59 005 221	63 373 827
Utbetalte erstatninger		(85 491 627)	(85 491 627)
Renteutgifter/tap	3 629 591	49 023 602	52 653 193
Andre utgifter	(681 183)	(9 401 562)	(10 082 745)
Endring fordringer og gjeld	12 324 479	1 489 097	13 813 576
A Kontantstrøm fra drift	19 641 493	210 973 693	230 615 186
Kontantstrøm fra kjøp/salg av verdipapirer og driftsmidler:			
Investeringseiendommer			
<u>Finansielle eiendeler som måles til ammortisert kost:</u>			
Investering som holdes til forfall	4 435 241	54 362 395	58 797 636
Utlån og fordringer	745 574	9 138 444	9 884 018
<u>Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi:</u>			
Aksjer og andeler (inkl. aksjer og andeler målt til kost)	(30 019 558)	(367 947 318)	(397 966 875)
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	(1 825 016)	(22 369 069)	(24 194 085)
Finansielle derivater	(105 939)	439 522	333 583
Andre finansielle eiendeler		136 325 538	136 325 538
B Kontantstrøm fra investeringer	(26 769 697)	(190 050 488)	(216 820 185)
Kontantrøm egenkapital mv.			
Premiefond brukt til premie			- 52 700 000
Innbetalt ny egenkapital			32 000 000
C Kontantstrøm egenkapital			- 20 700 000
Netto Likviditetsendring (A+B+C)			- 6 904 999
Likviditetsbeholdning 01.01.			14 263 896
Likviditetsbeholdning 31.12.			7 358 897

Noter til årsregnskapet 2015

Note 1 - Regnskapsprinsipper

Regnskapet er satt opp i henhold til forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak av 20.12.2011 gjeldende fra 01.01.2011 og balansepostene er vurdert i samsvar med forskriftens bestemmelser.

Bruk av estimat i utarbeidelsen av årsregnskapet

Ledelsen har brukt estimater og forutsetninger som har påvirket eiendeler, gjeld, inntekter, kostnader og opplysning om potensielle forpliktelse. Dette gjelder særlig avskrivninger på varige driftsmidler. Fremtidige hendelser kan medføre at estimater endrer seg.

Estimater og de underliggende forutsetningene vurderes løpende. Endringer i regnskapsmessige estimater regnskapsføres i den perioden endringene oppstår.

Hvis endringene også gjelder fremtidige perioder fordeles effekten over inneværende og fremtidige perioder.

Utenlandsk valuta

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til kursen på transaksjonstidspunktet. Pengeposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved å benytte balansedagens kurs. Ikke-pengeposter som måles til historisk kurs uttrykt i utenlandsk valuta, omregnes til valutakursen fastsatt på balansetidspunktet. Valutakursendringer resultatføres løpende i regnskapsperioden.

Prinsipper for inntektsføring

Inntekt regnskapsføres når det er sannsynlig at transaksjoner vil generere fremtidige økonomiske fordeler som vil tilflytte pensjonskassen og beløpets størrelse kan estimeres pålitelig. Leieinntekter fra investeringseiendommer (etter fradrag for totale kostnader knyttet til incentiver til leietakere) inntektsføres lineært over leieperioden.

Renteinntekter inntektsføres basert på effektiv rente-metode etter hvert som de opptjenes.

Utbytte inntektsføres når aksjonærenes rettighet til å motta utbytte er fastsatt av generalforsamlingen.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler unntatt investeringseiendommer, måles til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger.

Når eiendeler selges eller avhendes, blir balanseført verdi fraregnet og eventuelt tap eller gevinst resultatføres.

Avskrivning er beregnet ved bruk av lineær metode over følgende brukstid: Utstyr og inventar 5-10 år.

Avskrivningsperiode og -metode vurderes årlig.

Investerings eiendom

Investerings eiendom består av eiendom (tomt og bygninger) som benyttes for å opptjene leieinntekter, for verdistigning på kapital eller begge deler. Investerings eiendommer regnskapsføres til virkelig verdi. Virkelig verdi tilsvarer antatte markedsverdier, uten fradrag for transaksjonsutgifter ved et eventuelt salg. Endringer i virkelig verdi resultatføres i den perioden det oppstår.

Det foretas en årlig vurdering av virkelig verdi basert på en takst foretatt av en uavhengig takstmann/foretak som er kvalifisert og har ustrakt erfaring med området og typen eiendommer som verdsettes. Verdsettelsen er utarbeidet ved å neddiskontere summen av netto årlige leieinntekter med et avkastningskrav som reflekterer risiko i netto kontantstrømmer.

Overføringer til, eller fra, kategorien investeringseiendommer gjennomføres kun som følge av endret bruk av eiendommen.

Differansen som oppstår mellom balanseført verdi og virkelig verdi på tidspunktet for omklassifiseringen regnskapsføres direkte mot egenkapital ved gevinst. Ved senere avhending av eiendommen overføres gevinsten til opptjent egenkapital. Tap som oppstår ved en slik omklassifisering resultatføres umiddelbart.

Finansielle eiendeler

I overensstemmelse med IAS 39, Finansielle eiendeler: Inntektsføring og måling klassifiseres finansielle eiendeler innenfor virkeområdet til IAS 39 i følgende kategorier: virkelig verdi med verdiendringer over resultat, holde til forfall, utlån og fordringer, tilgjengelig for salg og andre forpliktelser.

Finansielle eiendeler som holdes i første rekke med formål om å selge eller kjøpe tilbake på kort sikt, finansielle eiendeler som inngår i en portefølje av identifiserte eiendeler som er styrt sammen og hvor det beviselig er spor av kortsiktig gevinstrealisering, eller derivater som ikke er utpekt som sikringseiendeler er klassifisert som holdt for handelsformål.

Disse eiendeler inngår i eiendeler regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet, sammen med finansielle eiendeler som kvalifiserer, for, og er utpekt som, kategorien finansielle eiendeler regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet.

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer og bestemt innløsningsdato hvor pensjonskassen har intensjon om og evne til å holde investeringen til forfall, er klassifisert som investeringer holdt til forfall, med unntak av de instrumentene som virksomheten utpeker som til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet eller tilgjengelig for salg, eller som møter kriteriene for å inngå i kategorien utlån og fordringer.

Finansielle eiendeler med faste eller bestembare kontantstrømmer som ikke er notert i et aktivt marked er klassifisert som utlån og fordringer, med unntak av eiendeler som pensjonskassen har utpekt som til virkelig verdi med verdiendringer mot resultatet eller som tilgjengelig for salg.

Alle andre finansielle eiendeler er klassifisert som tilgjengelig for salg.

Investeringer holdt til forfall, lån og fordringer og andre forpliktelser regnskapsføres til amortisert kost.

Finansielle eiendeler klassifisert som tilgjengelig for salg og holdt for handelsformål er regnskapsført til virkelig verdi, som observert i markedet på balansedagen, uten fradrag for kostnader knyttet til salg.

Inntekter og kostnader knyttet til finansielle eiendeler inneholder både realisert og urealiserte verdiendringer.

Netto inntekter fra investeringer fordeles mellom kollektivporteføljen og selskapsporteføljen i forhold til porteføljefordeling.

Økning/reduksjon i urealiserte kursgevinster på verdier knyttet til investeringer i kollektivporteføljen avsettes til / inntektsføres fra kursreguleringsfond.

Kursreguleringsfondets balanseførte verdi tilsvarer urealisert gevinst på finansielle eiendeler tilknyttet kollektivporteføljen.

Pensjonskassen har utarbeidet en kapitalforvaltningsstrategi i samsvar med kravene i kapitalforvaltningsforskriften. Porteføljen av verdipapirer forvaltes i samsvar med denne strategien og rapportering skjer til virkelig verdi gjennom rapportering av verdijustert avkastning. Videre rapporteres jevnlig porteføljens utvikling målt mot bufferkapital. Internt skjer den løpende oppfølging av verdipapirplasseringer basert på utvikling i virkelig verdi og det er her et nært samarbeid mellom ledelsen og styret. I regnskapsføringen av finansielle eiendeler er det dermed lagt til grunn at vilkårene for anvendelse av virkelig verdi opsjonen er tilstede. Investeringene er i tråd med forskriften klassifisert i hovedgruppene hold til forfall og hold for omsetning.

Derivater som ikke er sikringseiendeler

Finansielle derivater som ikke er regnskapsført som sikringseiendeler vurderes til virkelig verdi. Endringer i virkelig verdi resultatføres løpende. Et innebygd derivat separeres fra vertskontrakten og regnskapsføres som et derivat hvis og bare hvis alle følgende forutsetninger er oppfylt:

- De økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen ved det innbygde derivatet ikke er nært relatert til de økonomiske kjennetegnene og den økonomiske risikoen til vertskontrakten.
- Et separat instrument med de samme betingelser som det innebygde derivatet ville tilfredsstilt definisjonen av et derivat.
- Det kombinerte instrumentet (hovedkontrakt og innebygd derivat) ikke blir målt til virkelig verdi med endringer i verdien innregnet i resultatet.

Nedskrivning av finansielle eiendeler

For finansielle eiendeler som ikke er regnskapsført til virkelig verdi vurderes det om det finnes objektive indikasjoner på at en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. Dersom det foreligger objektive indikasjoner på at et tap ved verdifall, har påløpt, reduseres eiendelens balanseførte verdi. Tapsbeløpet innregnes i resultatet.

Kursreguleringsfond

Merverdier i kollektivporteføljen tilsvarer avsetning til kursreguleringsfond, mens merverdier i selskapsporteføljen ikke skaper grunnlag for kursreguleringsfond. Ved negative kursreserver blir disse resultatført i begge porteføljer i samme forhold som det øvrige resultatet.

Forsikringsytelser og forsikringstilfeller

Forsikringsytelser kostnadsføres med forfalte beløp. Ved dødsfall avsettes fulle premiereserver for de eventuelle nye barne- og ektefellepensjoner. Ved uførehendelser avsettes det etter karenperiodens utløp fulle premiereserver for å dekke uførepensjon og premiefritak for alderspensjon, ektefelle- og barnepensjoner.

Forsikringstekniske avsetninger

De forsikringstekniske avsetningene består av premiereserve, premiefond, tilleggsavsetning, kursreguleringsfond og risikoutjevningfond. Fra 2008 inngår risikoutjevningfondet som en del av opptjent egenkapital.

Premiereserven er en lineær reserve og utgjør kontantverdien av totale påløpte pensjonsforpliktelser. Premiereserven er beregnet med en grunnlagsrente på 2,51 %. Premiefondet kan benyttes til dekning av framtidig premie.

Tilleggsavsetninger skal dekke framtidig negativt finansresultat og visse typer endringer i det aktuarielle grunnlag.

Pensjonskasser skattlegges etter samme regelverk som gjensidige livforsikringselskaper. Pensjonskassens finansieringsmodell innebærer at utsatt skattefordel ikke oppfyller kravet til balanseføring etter god regnskapsskikk. Pensjonskassen ilegges 0,3 % formuesskatt av ligningsmessig netto formue.

Kontanter og kontantekvivalenter

Kontanter inkluderer kontanter i kasse og bankbeholdning. Kontantekvivalenter er kortsiktig likvide investeringer som omgående kan konverteres til kontanter med et kjent beløp, og med maksimal løpetid på 3 måneder. I kontantstrømoppstillingen er kassakreditt fratrukket beholdningen av kontanter og kontantekvivalenter.

Inndeling av forvaltningskapitalen

Pensjonskassens forvaltningskapital er delt inn i en kollektivportefølge (kundeportefølge) og en selskapsportefølge jfr. forsikringsvirksomhetsloven § 9-7. Kollektivporteføljen består av eiendeler som motsvarer de forsikringsmessige avsetninger som skal dekke de kontraktsfastsatte forpliktelser. Selskapsporteføljen består av eiendeler som motsvarer selskapets ansvarlige kapital og eventuell annen gjeld enn forsikringsforpliktelsene. Pensjonskassen har valgt en samlet kapitalforvaltning, slik at fordeling til (resultat og balanseposter) kollektiv- og selskapsportefølge er gjennomført etter hvor stor del av aktiva den respektive portefølge "eier". Porteføljene forfaltes samlet.

Finansiell risiko

Pensjonskassens systemer for styring og kontroll er tilpasset de lovmessige krav for å sikre en forsvarlig kapitalforvaltning. Det gjennomføres risikoanalyser basert på Kredittilsynets stresstest for livforsikringselskaper og pensjonskasser hvor det tas hensyn til de ulike risikoelementer som markedsrisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko.

Note 2 - Opplysninger om pensjonordningen

Pensjonsordningen er ytelsesbasert og pensjonskassens midler forvaltes i en felles portefølje.

I tillegg til Skien kommune omfattes følgende foretak av pensjonskassen:

Skien kommune

Skien folkevalgte

Rødmyr miljøsenter

Skien Lufthavn AS

Link Arbeid Skien KF

Skien Fritidspark KF

Skien kirkelige fellestråd

Ibsenhuset AS

Krisesenteret

Skien kommunale Pensjonskasse

Kontorbygg A/S

Renovasjon i Grenland RIG

Bjorstaddalen Næring AS

I tillegg til alderspensjon omfatter pensjonsytelsene; uførepensjon, ektefellepensjon og pensjon til barn som har mistet en eller begge foreldre.

Ordningen med AFP fra 62 år til 65 år er ikke en del av tjenstepensjonsordningen, men administreres av pensjonskassen for arbeidsgiver.

Ved utgang 2015 fordeler medlemsbestanden seg som følger:

	2015	2014
Alderspensjoner	1170	1045
AFP/tidlig pensjon	140	123
Ektefellepensjon	203	190
Barnepensjon	19	18
Uførepensjon	679	738
Aktive	3918	3893
Oppsatte med rett	1349	1288
Oppsatte uten rett (personer med tjenestetid under 3 år)	5290	502

Note 3 - Premieinntekter m.v.

Premieinntekter fra medlemmene utgjør 2 % av pensjonsgrunnlaget. Arbeidsgiverpremie i 2015 utgjorde 8,27%.

I tillegg kommer reguleringspremie som er innbetalt med kr. 58 700 000 og ikke forsikringsbare ytelser som er innbetalt med kr. 13 299 900.

	2015	2014
Premie - Arbeidsgiver - Risikopremie (arb.giv.premie)	97 617 634	96 495 293
Premie - Arbeidsgiver - Risikopremie (reguleringspremie)	58 700 000	101 738 324
Premie - Arbeidsgiver - ikke forsikringsbare ytelser	13 299 900	19 255 876
Premie - Arbeidstaker - Medlemsinnskudd	24 322 232	23 555 848
Premie - Arbeidstaker - Rentegarantipremie	2 491 418	2 284 289
	196 431 184	243 329 629

Note 4 - Forsikringsytelser

Forsikringsytelser omfatter direkte utbetalte pensjoner og refusjonspensjoner iht overføringsavtalen.

	2015	2014
Alderspensjon	79 845 097	70 270 886
Uførepensjon	27 124 369	29 597 436
Etterlattepensjon	9 245 117	8 881 150
Barnpensjon	754 066	726 296
Sum utbetalte pensjoner	116 968 649	109 475 768
Mottatte refusjoner	-31 477 022	-26 931 601
Netto pensjonsutbetalinger	85 491 627	82 544 167

Note 5 - Oversikt over obligasjoner som holdes til forfall

	Balanse verdi	Virkelig verdi 31.12.2015	Urealiserte gev./tap
Sum obligasjoner holdt til forfall:	210 942 760	211 961 936	1 019 176
Andel Selskapsportefølje	15 911 898	15 988 777	76 879
Andel Kollektivportefølje	195 030 862	195 973 159	942 297

Porteføljen forvaltes av DNB Asset management. Durasjon er 1.38 år. Avkastning på porteføljen i 2015 er 1.17 %

Note 6 - Oversikt over aksjer, aksjefond og grunnfondsbevis tilgjengelig for salg

	Antall	Kostpris	Virkelig verdi 31.12.15	Urealiserte gev./tap
Storebrand Eiendomsfond Norge KS	193 927 519	197 676 427	213 632 494	15 956 067
Landmannsgården AS	2 790	2 791 080	1 930 000	-861 080
Kjørbekk Eiendom AS	2 121 456	2 128 105	4 600 000	2 471 895
Sum aksjer:		202 595 612	220 162 494	17 566 882
Andel Selskapsportefølje		15 282 254	16 607 364	1 325 110
Andel Kollektivportefølje		187 313 358	203 555 130	16 241 772
Sum aksjer:		202 595 612	220 162 494	17 566 882

Note 7 - Oversikt over aksjer, aksjefond og grunnfondsbevis som holdes for omsetning

Navn	Antall	Kostpris	Virkelig verdi	Urealiserte gev./tap
Aker Solutions ASA	64 900	2 669 840	1 966 470	-703 370
Atea ASA	48 900	2 611 140	3 594 150	983 010
Austevoll Seafood ASA	70 900	2 184 113	3 828 600	1 644 487
Det Norske Oljeselskap ASA	90 487	6 002 949	4 999 407	-1 003 542
DnB ASA	248 823	26 854 665	27 320 765	466 100
Entra ASA	209 680	14 902 801	14 939 700	36 899

Gjensidige Forsikring ASA	164 400	17 486 652	23 361 240	5 874 588
Kongsberg Gruppen ASA	97 337	12 082 740	14 113 865	2 031 125
Lerøy Seafood Group ASA	22 200	3 515 195	7 326 000	3 810 805
Marine Harvest ASA	150 570	10 343 688	18 008 172	7 664 484
Nordic Semiconductor ASA	73 700	3 153 215	3 187 525	34 310
Norsk Hydro ASA	433 171	15 119 408	14 350 955	-768 452
Norwegian Air Shuttle ASA	46 100	9 631 224	14 922 570	5 291 346
Petroleum Geo-Services ASA	87 400	6 618 630	3 176 990	-3 441 640
PhotoCure ASA	45 300	1 813 950	1 898 070	84 120
Prosafe SE	83 676	2 621 741	1 757 196	-864 545
Royal Caribbean Cruises (NOK)	21 900	5 181 161	19 797 600	14 616 439
Schibsted ASA A	29 415	4 576 195	8 595 063	4 018 868
Schibsted ASA B	16 011	3 983 343	4 516 703	533 360
SpareBank 1 SMN (grunnfondsbevis)	108 428	5 107 019	5 475 614	368 595
SpareBank 1 SR-Bank ASA	147 749	7 435 878	5 806 536	-1 629 342
Statoil ASA	128 610	18 715 040	15 909 057	-2 805 983
Subsea 7 S.A. (NOK)	191 034	18 040 313	12 044 694	-5 995 619
TGS Nopec Geophysical Company ASA	29 300	4 083 928	4 143 020	59 092
Telenor ASA	191 686	25 282 864	28 427 034	3 144 170
Veidekke ASA	108 100	6 981 537	11 728 850	4 747 313
Wilh. Wilhelmsen ASA	209 983	8 316 370	7 412 400	-903 971
XXL ASA A-Aksjer	81 600	5 608 843	8 323 200	2 714 357
Yara International ASA (NO)	76 622	22 233 111	29 338 564	7 105 453
		273 157 553	320 270 009	47 112 456

Navn	Antall	Kostpris	Virkelig verdi	Urealiserte gev./tap
BG Worldwide Global Alpha Choice Fund	1 624 545,1000	205 000 000	318 220 605	113 220 605
Nordea Stabile Aksjer Global	99 665,5245	208 000 631	208 589 964	589 333
KLP AksjeGlobal Indeks I	5 355,8895	6 073 170	13 711 159	7 637 989
KLP AksjeGlobal Indeks III	7 448,5013	8 149 562	13 692 450	5 542 888
KLP AksjeGlobal Indeks IV	62 456,2600	67 000 000	104 127 011	37 127 011
Quoniam Global Equities MinRisk All Countries	193 000,0000	193 000 000	195 074 750	2 074 750
Sum aksjefond utland		687 223 363	853 415 939	166 192 576
Sum aksjer og aksjefond holdt for omsetning:		960 380 916	1 173 685 948	213 305 032
Andel Selskapsportefølje		72 443 744	88 533 834	16 090 090
Andel Kollektivportefølje		887 937 172	1 085 152 115	197 214 943
Sum aksjer og aksjefond:		960 380 916	1 173 685 948	213 305 032

Porteføljens risikoprofil er forsøkt redusert ved diversifisering, fondene har forskjellig forvaltningsstrategi og porteføljen er godt spredt. Pensjonskassens mål er å diversifisere bort bedriftsspesifikk risiko, slik at man kun er utsatt for markedsrisiko. Andel børsnoterte papirer i porteføljen er 100 %.

Porteføljen med norske og utenlandske aksjer forvaltes av Danske Capital AS.

Utenlandske aksjefond forvaltes av KLP fondsforvaltning, Baillie Gifford & co, Nordea Asset Management og av Quoniam.

Note 8 - Derivater som holdes for omsetning

Type	Balansført verdi	Urealisert verdi	Påløpte renter
Renteswapper	7 806 697	6 096 901	1 709 797
Andel Selskapsportefølje	588 877	459 903	128 974
Andel Kollektivportefølje	7 217 820	5 636 997	1 580 823
	7 806 697	6 096 901	1 709 797

I SKP sin kapitalforvaltning benyttes derivater i begrenset grad, og bruken er kun knyttet til obligasjonsporteføljen i sikringsøyemed, innenfor gitte rammer. Renteswapper er linjære produkter som benyttes for å regulere rentefølsomheten i renteporteføljene. Bruken av derivater på denne måten risikobegrenses av det durasjonsmålet som er avtalefestet for hele renteporteføljen.

Note 9 - Oversikt over obligasjoner og andre verdipapirer til fast avkastning som holdes for omsetning

	Kostpris	Urealisert verdi	Virkelig verdi
Sum obligasjoner og sertifikater norske:	954 844 258	-12 291 638	942 552 620
Sum påløpt rente norske		5 511 003	5 511 003
Sum obligasjonsfond utenlandske	593 727 202	23 381 448	617 108 650
Sum påløpt rente utenlandske		12 133	12 133
	1 548 571 459	16 612 947	1 565 184 407
Andel Selskapsportefølje	116 812 311	1 253 153	118 065 464
Andel Kollektivportefølje	1 431 759 148	15 359 794	1 447 118 943
Sum obligasjoner:	1 548 571 459	16 612 947	1 565 184 407

Andel børsnoterte papirer i porteføljen er 100%.

Risikoprofilen er forsøkt redusert ved å få til en veldiverifisert portefølje slik at man kun er utsatt for markedsrisiko.

DnB Asset Management sin portefølje har en durasjon på 1.86 år norske obligasjoner.

Avkastning i 2015 er 0,02% for norske obligasjoner.

Storebrand kapitalforvaltning sin del av porteføljen har en durasjon på 1,38 år. Avkastning i 2015 er 0.35 %.

Investeringen i utenlandske obligasjoner er gjort i følgende fond:

- Mercer short Duration Global fund 1 - Quoniam
- Mercer short Duration Global fund 2 - Pimco

Note 10 - Ansvarlig lån

Ansvarlig lån fra Skien Kommune er i 2015 konvertert til selskapskapital.

Note 11 - Virkelig verdi hierarki finansielle eiendeler

Verdier i NOK	Balansført verdi Per 31.12.2015	Nivå 1 Børsnoterte priser	Nivå 2 Observerbar input	Nivå 3 Ikke-observerbar input
<i>Fin. eiend. til virkelig verdi over resultatet</i>				
Obligasjoner	1 565 184 407	318 220 605	1 246 963 802	
Aksjer og andeler	1 173 685 407	660 390 049	513 295 355	
Derivater	7 806 697		7 806 697	
Andre finansielle eiendeler, utlån og fordringer	105 204 917		105 204 917	
<i>Finansielle eiendeler tilgjengelig for salg</i>				
Aksjer og andeler	244 033 494			244 033 494
Totalt	3 095 914 921	978 610 655	1 873 270 771	244 033 494
Selskapsportefølje	233 531 991			
Kollektivportefølje	2 862 382 930			
	3 095 914 921			

Note 12 - Finansiell risiko

Finansiell risiko

SKP har valgt en forvaltningsstrategi med forholdsvis moderat risiko. Med risiko menes i denne sammenheng sannsynligheten for svingninger i våre aktivas verdi. For å sikre en høyest mulig avkastning i forhold til det valgte risikonivå, har pensjonskassen bygget opp en forvaltningsportefølje som består av obligasjoner, aksjer, eiendom, utlån mot pant i fast eiendom og bankinnskudd.

De ulike aktiva er i varierende grad utsatt for finansiell risiko. Kredittrisiko, renterisiko, valutarisiko og likvidetsrisiko er de fire hovedformene for finansiell risiko disse plasseringene er utsatt for. Pensjonskassens styre har løpende vurdering av disse risikoer og fastsetter retningslinjer for hvordan det skal håndteres.

Kredittrisiko

Med kredittrisiko menes at en utsteder av et verdipapir eller en lånekunde ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser. Kapitalforvaltningsforskriften setter en maksimal begrensning mot enkeltutsteder på 4 % av forvaltningskapitalen.

For å holde kredittrisikoen innenfor akseptable rammer, har styret forhåndsgodkjent forvalternes kredittvurderingssystem og rammer for maksimale engasjementer. SKP benytter i sin kapitalforvaltning derivater i begrenset grad og bruken er kun knyttet til obligasjonsporteføljen i sikringsøyemed, innenfor gitte rammer.

Renterisiko

Renterisiko er risiko for verdiendring av rentebærende instrumenter, som obligasjoner og pengemarkedsplasseringer, som følge av endringer i det generelle rentemarkedet.

Pensjonskassens forvaltere anvender renterelaterte derivater, som for eksempel renteswapper, for å styre markedsrisikoen knyttet til obligasjonsporteføljen. Bruk av derivater skal ikke øke den totale eksponeringen i de underliggende aktiva og derivater brukt på denne måten risikobegrenses av det durasjonsmålet som er avtalefestet for hele renteporteføljen.

Valutarisiko

Valutarisiko er verdiendringer som følge av svingninger i valutakursene. SKP har valutasikret alle sine utenlandsplasseringer.

Likviditetsrisiko

SKP skal til enhver tid holde likviditetsreserve som tilsvarer to måneders pensjonsutbetaling. Pensjonskassen kan på kort tid omgjøre noe av sine investeringer til likvider i og med plasseringer i omløpsmidler som er realiserbare på kort sikt.

Stresstest er utarbeidet etter krav fra Finanstilsynet. Stresstest II er basert på pensjonskassens bokførte verdier pr 31.12.15 og viser følgende:

Tapspotensial

Basert på bokførte verdier per 31.12.2015 viser stresstest II følgende tapspotensial:

Samlet risiko pr .	31.12.2015	31.12.2014
Renterisiko	40,6	39,7
Aksjerisiko	234,9	163,0
Eiendomsrisiko	29,5	23,8
Valutarisiko	1,6	1,4
Kredittrisiko	50,9	46,6
Korrelasjonsgevinst -markedsrisiko	-56,8	-52,3
Forsikringsrisiko	37,5	37,1
Motpartrisiko	3,7	9,5
Korellasjon - Totalrisiko	-28,6	-31,8
Samlet risiko pr.	313,3	237,2

Følgende parametre er lagt til grunn for risikomodellen:

Aksjefall med 20 %, renteøkning på 1,5 % * durasjon, eiendomsfall 12 % , styrking av NOK med 12 % og spreadrisiko mellom ulike rentepapirer.

SKP hadde pr. 31.12.15 følgende soliditet:

Bufferkapitalsituasjon pr. 31.12.15:

	MNOK	
Bufferkapitalsituasjon	31.12.15	31.12.2014
Risikoutjevningfond som kan medregnes	8,3	7,3
Kursreguleringsfond	233,0	252,9
Tilleggsavsetninger	67,5	73,2
Kursreserve selskapsportefølje	15,0	16,5
Andre reserver	0	0
Annen bufferkapital	232,9	349,9
Fri egenkapital	64,7	62,8
Tellende bufferkapital	388,6	412,8
Bereg. Stresstest tap	313,1	237,2
Dekning i MNOK	75,5	175,6
Bufferkapitalutnyttelse	80,1 %	57,4 %

	31.12.2015	31.12.2014
Solvensmargin		
Netto ansvarlig kapital	215 977	172 943
50 % av risikoutjevningfond	4 165	3 665
50 % av tilleggsavsetning	60 202	48 066
	64 367	51 731
Sum solvensmarginkapital	280 344	224 674
Minstekrav til solvensmargin	109 870	111 402
Dekningsgrad på solvensmarginkapitalen	255 %	202 %

Note 13 - Lønnskostnad, ytelser og lån til ledende ansatte mv.

Lønnskostnader består av følgende poster:

	2015	2014
Lønninger	3 389 994	3 029 802
Arbeidsgiveravgift	584 868	499 170
Refundert sykepenges mv.	-6 220	-38 913
Andre kostnader vedr. ansatte	97 057	99 828
Sum	4 065 700	3 589 887
Gjennomsnittlige antall ansatte	5	5
Ytelser til ledende ansatte		
Daglig leder	898 367	822 602
Styret totalt:	269 500	259 725
Herav:		
Tor Ragnar Sollid	60 000	47 975
Per Eidet	50 000	49 375
Jan Terje Olsen	50 000	49 375
Kai Tore Kvålo	50 000	49 375
Rannveig Sandøy	50 000	49 375
Karl Johnsen (vara)		950
Hilde Ekeberg Fliid (vara)		
Trond Ballestad (vara)		1 900
Barbro Malmgren (vara)		1 900
Erik Kvam (vara)		950
Observatør	9 500	8 550

Det er ikke ytt lån til til ledende ansatte pr. 31.12.2015.

Revisjonshonorar er kostnadsført som følger: Pliktmessig revisjonshonorar kr.82 875,-, samt annen revisjonsrelatert bistand kr. 59 875,-. Tallene inkluderer merverdiavgift.

Spesifikasjon administrasjon og forvaltningskostnader:

	2015	2014
Handelsomkostninger og porteføljeforvaltning	2 303 826	2 005 120
Rentekostnader ansvarlig lån SK	0	838 950
Personalkostnader inkl styre honorar	3 452 822	3 382 864
Kostnader lokale	585 902	588 100
Lisenser og programvare	851 366	1 114 217
Andre kontorkostnader	164 969	217 796
Honorarer	2 229 328	1 951 645
Tilsynsavgift og kontingenter	242 260	267 203
Andre kostnader	267 159	286 820
	10 097 631	10 652 715
Andel Selskapsportefølje	696 069	1 421 170
Andel Kollektivportefølje	9 401 562	9 231 545
	10 097 631	10 652 715

Note 14 - Andre aktiverte driftsmidler

	Arkiv	Inventar	Inv. i lokaler	Totalt
Anskaffelseskost 1.1.2015	229 177	109 756	120 155	459 088
Tilgang i året				
Anskaffelseskost 31.12.2015	229 177	109 756	120 155	459 088
Akkumulert avskrivning 31.12.2015	220 359	109 756	120 155	450 269
Balanseført verdi 31.12.2015	8 818	0		8 818
Årets avskrivninger	22 184	648		22 832

Note 15 - Investerings eiendommer

Pensjonskassen eier 43,8 % av Schweigaardsgate 11 i Skien kommune gjennom et sameie med AS Kontorbygg. Følgende tall er regnskapsført vedrørende investeringen:

	31.12.15	31.12.14
Anskaffelseskost 01.01.	25 219 990	25 219 990
Akkumulerte avskrivninger 01.01.		
Netto endringer i virkelig verdi 01.01.	-3 976 990	-4 619 990
Tilgang og avgang i året		
Netto endringer i virkelig verdi i år	2 628 000	643 000
Utgående balanse 31.12.	23 871 000	21 243 000
Andel Selskapsportefølje	1 800 644	1 260 282
Andel Kollektivportefølje	22 070 356	19 982 718
Sum	23 871 000	21 243 000

Investerings eiendommen består av eiendom (tomt og bygninger) som benyttes for å opptjene leieinntekter og for verdistigning på kapital. Investerings eiendommen regnskapsføres til virkelig verdi.

Investerings eiendom er vurdert til virkelig verdi basert på en årlig verdsettelse av markedsverdi foretatt av DnB Næringsmegling AS.

Selskapet som har verdsatt har lang erfaring i å verdsette denne typen investerings eiendommer og har utstrakt erfaring med området der eiendommen er lokalisert.

Det foreligger ingen restriksjoner på når investerings eiendommen kan realiseres, eller hvordan inntekter og kontantstrømmen til avhending kan benyttes.

Det foreligger ingen vesentlige kontraktsforpliktelser til å kjøpe, konstruere eller utvikle investerings eiendommer.

	2015	2014
Årets leieinntekter ved utleie av eiendom	2 144 550	1 995 750
Direkte kostnader knyttet til investerings eiendom	960 608	1 350 520
Netto resultat	1 183 942	645 230
Andel Selskapsportefølje	81 614	38 280
Andel Kollektivportefølje	1 102 328	606 950
Sum	1 183 942	645 230

Fastsettelse av byggets verdi baserer seg på antatt markedsverdi.

Det er foretatt verdivurdering av DNB Næringsmegling v/Ola Larsen i januar 2016

og i verdifastsettelsen er det hensyntatt leieinntekter og leiekontraktenes lengde.

Antatt markedsverdi på eiendommen er vurdert til å ligge i området NOK 53-56 mill.kr.

Note 16 - Transaksjoner med nærstående

Alle transaksjoner med nærstående parter er gjort opp til markedsmessige vilkår.

Alt mellomværende med nærstående gjøres opp fortløpende.

Resultatposter	2015	2014
Skien Kommune, kjøp av administrative tjenester	425 300	356 518
Kontorbygg AS, kjøp administrative tjenester	167 500	167 500
Kontorbygg AS, Leie av kontorlokaler	585 902	588 100
Kontorbygg AS, Renteinntekter	376 036	550 170
Balanseposter		
Netto andre fordringer/gjeld på Kontorbygg AS	-322 724	-104 770
Lån til Kontorbygg AS	10 079 512	15 036 904

Note 17 - Urealiserte gevinster/tap og kursreguleringsfond

Finansielle omløpsmidler	Anskaffelseskost	Virkelig verdi	Kursreserve ub pr. 31.12.2015	Kursreserve ib pr. 31.12.2014
Aksjer - Tilgjengelig for salg	4 919 185	6 530 000	1 610 815	1 610 815
Aksjer, aksjefond og grunnfondsbevis	1 158 057 344	1 387 317 901	229 260 557	226 645 783
Obligasjoner/sertifikater	1 548 571 459	1 559 661 270	11 089 810	34 564 464
Derivater		6 096 901	6 096 901	6 558 503
	2 711 547 988	2 959 606 071	248 058 083	269 379 564
Kursreguleringsfond			233 029 307	252 909 154
Selskapsporteføljens andel av kursreserve			15 028 776	16 470 410

Note 18 - Forsikringsmessig dekning

Grunnlagsrente er 3% for opptjening før 2012 og 2,5% for opptjening og forhøyelse etter 1. januar 2012.

Grunnlagsrente for ny opptjening etter 1.1.2015 er redusert fra 2,5% til 2,0%. Gjennomsnittlig grunnlagsrente pr 31.12.2015 var 2,51%.

1. januar 2015 inntrådte ny uføremodell i offentlig tjenestepensjon. Fra samme tidspunkt ble ny uføretariff (KFSU2015) tatt i bruk, og til sammen reduserer dette reservekravet med 122 mill. kr.

Dette bevares i premiereserven ved at grunnlagsrenten reduseres med 0,3 prosentpoeng.

Årets reserveøkning og dermed avsetning til premiereserve i 2015 er 160.602.559 (regnskapets post 6.1.1).

Årets avsetning til erstatningsreserven er 1.423.772 (regnskapets post 5.2.1).

Erstatningsreserven skal iflg forsikringsvirksomhetslovens § 9-21 dekke selskapets forventede erstatningsutbetalinger for forsikringstilfeller som ved regnskapsårets utgang ikke er oppgjort av eller meldt til selskapet.

Annen IBNR er en ekstra sikkerhetsforanstaltning for ikke å underestimere avsetningene som følge av manglende ajouritet, det er å anse som god aktuarskikk.

Beskrivelse	Antall 2015	Antall 2014	Reserve 31.12.15	Reserve 31.12.14
Aktive	3 918	3 893	1 085 146 904	1 022 795 269
Oppsatte med rett	1 349	1 288	224 026 347	215 489 777
Oppsatte uten rett*	5 290	5 025	20 819 229	18 487 604
Sum aktive og oppsatte	10 557	10 206	1 329 992 480	1 256 772 650
Alderspensjon	1 170	1 045	589 365 205	486 374 453
AFP og tidligpensjon	140	123	100 232 339	89 571 148
Ektefellepensjon	203	190	82 627 703	74 848 399
Barnpensjon	19	18	2 139 211	2 448 454
Uførepensjon	679	738	476 912 441	527 200 356
Sum pensjonister	2 211	2 114	1 251 276 899	1 180 442 810
Totalt	12 768	12 320	2 581 269 379	2 437 215 460
Administrasjonsreserve			57 332 254	54 202 770
Annen IBNR-avsetning			13 419 157	
Premiereserve			2 652 020 790	2 491 418 230
Erstatningsreserve			17 800 000	16 376 228
Sum premiereserve inklusiv adm reserve, oppreservering og erstatningsreserve			2 669 820 790	2 507 794 458
Sum forsikringsforpliktelser i livsforsikring - kontraktsfastsatte forpliktelser			3 061 036 000	2 925 053 510
Samlet pensjonsgrunnlag for aktive			1 225 508 922	1 195 776 239
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for aktive			312 789	307 161
Gjennomsnittlig pensjonsgrunnlag for 100% aktive			435 567	428 119

Pensjonskassen har en katastrofeassuranskontrakt med Chaucer Underwriting AS.

Egenandelen er kr. 2.000.000,-+ 5 % av erstatningen pr. hendelse.

Grensen for reassurandørens erstatningsansvar er kr. 20.000.000,- pr. hendelse.

Det forsikringstekniske beregningsgrunnlagets forutsetninger om dødelighet/levetid er tilpasset tariffen K2013 og uføretariff (KFSU2015)

Finanstilsynets minstekrav til sikkerhetsmarginer i forhold til denne.

Pensjonskassens beregningsgrunnlag er i samsvar med forsikringslovgivningens generelle krav og vurderes som tilstrekkelig ut fra risikoerfaringene i kommunal sektor totalt sett.

Note 19 - Opplysninger om virkning av endring i forutsetninger

Virkingen av endringer i forutsetninger for forsikringsteknisk beregningsgrunnlag som er brukt ved måling av forsikringsforpliktelser som har vesentlig innvirkning på finansregnskapet er:

Ved en permanent 20 prosent økning av uførehypighet vil effekten på premiereserven være en økning på 0,45 %, som utgjør 12 millioner kroner.

Ved en permanent 10 prosent reduksjon i dødelighet vil effekten på premiereserven være en økning på 2,19 %, som utgjør 58 millioner kroner.

Note 20 - Egenkapital

	Innskutt kapital	Risiko- utjevningssfond	Annen opptjent kapital	SUM
Sum egenkapital pr. 01.01.2014	66 000 000	7 572 577	68 600 713	142 173 290
Ny innskutt egenkapital				
Effekt overgang til IAS 19 beregning				
Disponert fra risikoutjevningssfond		-242 696		
Resultat disponert til annen opptjent egenkapital			11 813 037	
Sum egenkapital pr. 31.12.2014	66 000 000	7 329 881	80 413 750	142 173 290
Sum egenkapital pr. 01.01.2015	66 000 000	7 329 881	80 413 750	153 743 632
Ny innskutt egenkapital	75 000 000	0		75 000 000
Effekt overgang til IAS 19 beregning			-3 589 195	-3 589 195
Disponert til risikoutjevningssfond		1 000 000		1 000 000
Resultat disponert til annen opptjent egenkapital			13 180 936	13 180 936
Sum egenkapital pr. 31.12.2015	141 000 000	8 329 881	90 005 491	239 335 373

Note 21 - Kapitaldekning

	31.12.15	31.12.14
Kjernekapital	215 976 715	129 943 340
Evigvarende lån		43 000 000
Sum ansvarlig kapital	215 976 715	172 943 340

Risikovektet portefølje (i hele 1000)	31.12.15		31.12.14	
	Balanseførte verdier	Risikovektet volum	Balanseførte verdier	Risikovektet volum
Risikovekt 0	2 713		139 973	
Risikovekt 10	209 914	20 991	268 124	26 812
Risikovekt 20	850 695	170 139	1 123 428	224 686
Risikovekt 35	6 717	2 015	9 988	3 496
Risikovekt 50	617 109	308 555	432 608	216 304
Risikovekt 100	1 624 830	1 624 830	1 144 406	1 144 406
Sum beregningsgrunnlag	3 311 978	2 126 530	3 118 527	1 615 704
Urealisert gevinst fin. omløpsmidler	-248 058		-269 380	
Nedskrevet verdi eiendom				
Reinvesteringskostnad vedr. derivater	7 807		8 140	
Kapitaldekning pr. 31.12	11,48 %		12,83 %	

Note 22 - Premiefondet

	2015	2014	2013	2012
Premiefond pr. 1.1.	68 218 381	54 946 785	68 191 117	109 490 549
Tilført rente	1 364 368	1 373 670	2 802 655	3 284 716
Premiefond brukt til betaling av premie	-52 700 000	-43 300 000	-20 000 000	-50 000 000
Tilbakeføring for mye oppresvert 2013		16 062 535		
Avregning formye innkrevet reg premie		10 205 913		
Avregning formye innkrevet ikke forsikringsbare ytelser	4 334 102			
Overskudd tilført premiefondet	16 565 077	28 929 478	3 953 013	5 415 852
	37 781 928	68 218 381	54 946 785	68 191 117

Note 23 - Realiserte gevinster og -tap

Postene utgjør realiserte kursgevinster og tap vedrørende salg av aksjer, obligasjoner og derivater.

Note 24 - Kapitalavkastning

	2015	2014	2013	2012
Bokført kapitalavkastning kollektivporteføljen	3,82 %	3,95 %	3,86 %	4,22 %
Verdijustert kapitalavkastning Kollektivporteføljen	2,90 %	5,94 %	7,89 %	7,52 %
Bokført kapitalavkastning selskapsporteføljen	0,31 %	0,25 %	0,25 %	0,18 %
Verdijustert kapitalavkastning selskapsporteføljen	0,24 %	0,37 %	0,51 %	0,51 %

Note 25 - Påntelån og andre utlån

	2015	2014	2013	2012
Lån til medlemmer	7 608 408	12 535 034	13 481 556	8 157 282
Andre utlån	10 079 512	15 036 904	16 375 508	10 079 512
Påløpte renteinntekter	57 818	92 814	105 036	109 775
Totalt	17 745 738	27 664 752	29 962 100	28 801 063
Spesifiserte tapsavsetninger				
Uspesifiserte tapsavsetninger				
Andel Selskapsportefølje	1 338 602	1 641 265	1 860 996	1 623 486
Andel Kollektivportefølje	16 407 136	26 023 487	26 940 067	19 709 446
Sum utlån:	17 745 738	27 664 752	28 801 063	21 332 933

Note 26 - Annen kortsiktig gjeld

Andre forpliktelser gjelder for en stor del skyldig skattetrekk, arbeidsgiveravgift og feriepenger samt avregning premieinntekter.

Note 27 - Andre fordringer

Fordringen gjelder i hovedsak fordring vedrørende salg av aksjer og obligasjoner, med oppgjør over årsskiftet.

Note 28 - Resultatanalyse/resultatfordeling

	2015	2014	2013
Renteresultat	19 392 612	100 090 955	138 141 403
Til/fra kursreguleringsfond	19 879 847	-64 739 083	-106 490 285
Realisert renteresultat/avkastningsresultat	39 272 459	35 351 872	31 651 118
Risikoresultat	2 565 077	3 577 566	23 938 948
Administrasjonsresultat	4 571 670	1 368 588	765 468
Resultat til fordeling	46 409 206	40 298 026	56 355 534
Til tilleggsavsetninger	24 272 459	10 000 000	6 951 397
Oppreservering (K2013)			47 881 748
Til/fra risikoutjevningfond	1 000 000		
Til premiefond	16 565 077	32 507 044	756 921
Til egenkapital	4 571 670	1 368 588	765 468
Sum disponert	46 409 206	43 875 592	56 355 534
Spesifikasjon av administrasjonsresultat			
Beregningmessige omkostninger	13 973 232	10 600 132	10 261 978
Årets faktiske omkostninger	9 401 562	9 231 544	9 496 510
Administrasjonsresultat	4 571 670	1 368 588	765 468
Totalresultat overført egenkapital			
Administrasjonsresultat	4 571 670	1 368 588	765 468
Rentegarantipremie	2 491 418	2 284 289	2 790 945
Resultat ikke teknisk regnskap	6 015 243	9 380 716	12 551 666
Skattekostnad	102 605	-1 221 023	-679 529
Til/Fra risikoutjevningfond	1 000 000		
Totalresultat post 20	14 180 936	11 813 038	15 428 550

Note 29 - Skattekostnad og midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier

Midlertidige forskjeller og grunnlagene for utsatt skatt/ utsatt skattefordel:

	01.01.15	31.12.15	Endring
Midlertidige forskjeller knyttet til:			
Anlegg og utstyr	-34 416	-44 035	9 619
Fordringer	-	-	-
Pensjon over/under finansiering egen ordning	726 369	-1 486 555	2 212 924
Skattem. fremførbart underskudd	-365 895 481	-335 776 769	-30 118 712
Skattem. fremførbart ubenyttet godtgjørelse			-
Netto forskjeller	-365 203 528	-337 307 359	-27 896 169
Skattereduserende forskjeller som ikke kan utlignes	365 203 528	337 307 359	27 896 169
Sum midlertidige forskjeller	-	-	-
Utsatt skattefordel 31.12.	-	-	-

Utsatt skattefordel er ikke oppført i balansen.

	2015
Betalbar skattekostnad av skattepliktig inntekt	
Betalbar skattekostnad av skattepliktig formue	
Endring i utsatt skatt	
- For mye avsatt skatt tidligere år	-102 605
Skattekostnad	-102 605
	31.12.15
Beregnet betalbar skattegjeld av skattepliktig inntekt og formue	
- Fratrukket allerede innbetalt forhåndsskatt	
Betalbar skatt i balansen	

<i>Avstemming fra nominell til faktisk skattesats:</i>	2015
Resultat før skattekostnad	14 180 936

Forventet inntektsskatt etter nominell skattesats (27%)

Skatteeffekten av følgende poster:

Verdiendring på investeringer	4 959 072
Skattefrie gevinster/tap fra aksjesalg	-20 988
Andel av permanente forskjeller fra deltakerlignet selskap	-1 292 960
Endring i verdireguleringsreserven - eiendom, anlegg og utstyr	6 165
Gevinst og tap på finansielle eiendeler tilgjengelig for salg	
Andre permanente forskjeller	4 483 360
Bruk av skatteposisjoner	-8 132 052
Midlertidig forskjell anlegg og utstyr	-2 597
Skattekostnad	0
Effektiv skattesats	0,00 %

Ligningsmessig formue:

Ligningsverdi av eiendeler	3 261 314 582
- skattemessig gjeld	-3 227 970 130
Ligningsmessig netto formue	33 344 452

Note 30 - Pensjonsforpliktelse egne ansatte

Pensjonsansvaret dekkes av pensjonskassen. Ordningen er en ytelsesbasert pensjonsordning som tilfredstiller kravene til obligatorisk tjenstepensjon (otp). Selskapet har AFP-ordning. Fra og med 2015 skal pensjonsforetak beregne ytelser til ansatte etter IAS 19, dette innebærer overgang fra NRS 6 til IAS 19 ytelser for ansatte i 2015. Den utgående forpliktelsen i 2014 er endret slik at inngående forpliktelse i 2015 er uten ikke resultatført aktuarielt tap. Endringen er ført mot egenkapitalen ref note 20.

PENSJONSKOSTNADER INKL. AGA	2015	2014
Nåverdi av årets opptjening	505 795	361 524
Administrasjonskostnad	27 181	16 698
Netto pensjonskostnad inkl. adm.kost	532 976	378 222
Aga netto pensjonskostnad inkl. adm.kost	75 150	53 329
Resultatført planendring	0	-921 061
Resultatført pensjonskostnad	608 126	-489 510

NETTO FINANSKOSTNAD	2015	2014
Rentekostnad	232 438	325 421
Forventet avkastning	-168 646	-266 051
Forvaltningsomkostning	12 683	9 606
Netto rentekostnad	76 475	68 976
Arbeidsgiveravgift - Netto rentekostnad	10 783	9 726
Netto rentekostnad inkl. aga	87 258	78 702
ESTIMATAVVIK PENSJONER VIA OCI	2015	2014
Aktuarielt tap (gevinst)	-1 293 213	85 520
Arbeidsgiveravgift	-182 343	12 058
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. aga OCI	-1 475 556	97 578
Samlet pensjonskostnad inkl. alle 3 komponenter	-780 172	-313 230
	31.12.15	31.12.14
PENSJONSFORPLIKTELSE	BESTE ESTIMAT	BESTE ESTIMAT
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	8 510 451	9 701 215
Pensjonsmidler	7 207 598	7 192 165
Netto forpliktelse før aga	1 302 853	2 509 050
Arbeidsgiveravgift	183 702	353 776
Brutto påløpt forpliktelse inkl. aga	8 694 153	10 054 991
Netto forpliktelse inkl. aga	1 486 555	2 862 826
AVSTEMMING	2015	2014
Balansført nto forpliktelse/(midler) UB i fjor	2 862 826	285 570
Resultatført pensjonskostnad inkl. evt planendring	608 126	-489 510
Resultatført finanskostnad	87 258	78 702
Ført mot OCI inkl. aga	-1 475 556	97 578
Aga innbetalt premie/tilskudd	-73 663	-86 343
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	-522 435	-612 365
Ført mot egenkapital		3 145 656
Ført mot egenkapital aga		443 539
Balansført nto forpliktelse/(midler) UB i år	1 486 555	2 862 826
MEDLEMSSTATUS	01.01.16	01.01.15
Antall aktive	5	5
Antall oppsatte	1	1
Antall pensjoner	1	2
Gj.snittelig pensjonsgrunnlag, aktive	647 803	601 585
Gj.snittelig alder, aktive	51,56	50,56
Gj.snittelig tjenestetid, aktive	12,17	11,17
Forventet gjenstående tj.tid, aktive	10,00	10,00
FORUTSETNINGER	31.12.15	31.12.14
Diskonteringsrente	2,70 %	2,30 %
Lønnsvekst	2,50 %	2,75 %
G-regulering	2,25 %	2,50 %
Pensjonsregulering	1,48 %	1,73 %
Forventet avkastning	2,70 %	2,30 %
Agasats	14,10 %	14,10 %

Skien kommunale pensjonskasse
trine.aaby@skien.kommune.no
Att: Trine Aaby

Oslo 8. mars 2016

Aktuarerklæring Skien kommunale pensjonskasse 2015

Under henvisning til det fremlagte regnskapet for 2015 bekreftes det at de forsikringstekniske avsetninger er foretatt i samsvar med gjeldende beregningsgrunnlag.

For dødelighet og sivilstandselementer er benyttet det forsikringstekniske beregningsgrunnlaget K2013 fastsatt av Finanstilsynet med utgangspunkt i en utredning fra Finans Norge. Dette beregningsgrunnlaget har en margin i startdødeligheten på 12 prosent.

For uførhet er det i 2015 benyttet et eget grunnlag, KFSU2015, basert på uføreerfaringene i årene 2011-2013 i pensjonskasser med KLP Forsikringservice som aktuar. Som følge av at det nye uføregrunnlaget er svakere enn det som ble benyttet til og med 2014, og som følge av endrede uføreytelser i kjølvannet av pensjonsreformen, er det frigjort 122.2 mill. kroner i uførereseve.

Gjennomsnittlig grunnlagsrente per 31.12.2015 er 2.51 prosent. Dette er en vesentlig reduksjon fra 31.12.2014 da den var 2.86 prosent. Reduksjonen er i hovedsak finansiert av den frigjorte uførereseven, som er tilbakeført premiereseven gjennom delvis anvendelse av årets risikooverskudd etter godkjenning fra Finanstilsynet, jf. forsikringsvirksomhetsloven § 3-15. I tillegg er opptjente rettigheter i 2015 reservert for med 2.0 prosent grunnlagsrente.

Med vennlig hilsen
For KLP Forsikringservice AS

Linda E. Johansen
Ansvarshavende aktuar

Til styret i
Skien Kommunale Pensjonskasse

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Skien Kommunale Pensjonskasse, som viser et totalresultat på kr 14 180 936. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2015, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger, herunder oppstilling av endring i egenkapital i note 20.

Styret og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for selskapets utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Skien Kommunale Pensjonskasse per 31. desember 2015, og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Skien, 29. mars 2016

BDO AS

Espen Åsulfsen
statsautorisert revisor

Nærhet og tilgjengelighet

SKIEN KOMMUNALE
PENSJONSKASSE